

การรับรู้บทบาทการ เป็นมารดาของหญิงมีครรภ์.

นางสาว มณีรัตน์ ภาครูป

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาพยาบาลศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2526

ISBN 974-562-685-6

011185

16975182

PREGNANT WOMEN'S PERCEPTION OF MATERNAL ROLES

Miss Maneerat Phaktoop

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement
for the Degree of Master of Education

Department of Nursing Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1983

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การรับรู้บทบาทการเป็นมารดาของหญิงมีครรภ์
โดย นางสาว มณีรัตน์ ภาคชูปล
ภาควิชา พยาบาลศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

[Signature] คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

[Signature] ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพรัตน์ -ผลาพิบูลย์)

[Signature] กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์)

[Signature] กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณ ปุณณโชติ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การรับรู้บทบาทการเป็นมารดาของหญิงมีครรภ์
 ชื่อนิสิต นางสาว มณีรัตน์ ภาคชูป
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์
 ภาควิชา พยาบาลศึกษา
 ปีการศึกษา 2526

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาของหญิงมีครรภ์ โดยคำนึงถึงตัวแปรดังนี้คือ อายุครรภ์ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการตั้งครรภ์ ตัวอย่างประชากรเป็นหญิงมีครรภ์ ครรภ์แรกที่มาฝากครรภ์ในโรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร 3 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 180 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ การรับรู้บทบาทการเป็นมารดาของหญิงมีครรภ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น หาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบวัดได้ 0.80 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกออกเป็น สถานภาพของบุคลิกสัมภาษณ์ แจกแจงเป็นร้อยละ คำนวณคะแนนรวมการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาแต่ละด้านเป็นรายข้อ เปรียบเทียบการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาในหญิงที่มีอายุครรภ์ต่างกัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เปรียบเทียบการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาในหญิงที่มีอายุต่างกันร่วมกับระดับการศึกษาต่างกัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิด 2 ทาง และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างคู่โดยการทดสอบค่าคิว (q-statistics) ของนิวแมน คูลส์ (Newman Keuls test) และเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาของหญิงมีครรภ์ที่มีประสบการณ์ในการตั้งครรภ์ต่างกัน โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายข้อของแต่ละด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี
2. หญิงมีครรภ์ที่มีอายุครรภ์ต่างกัน มีการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างคู่ พบว่าหญิงมีครรภ์ที่มีอายุครรภ์อยู่ในระยะที่ 2 ของการตั้งครรภ์มีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ดีกว่าหญิงมีครรภ์ที่มีอายุครรภ์อยู่ในระยะที่ 1 ของการตั้งครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05 หญิงมีครรภ์ที่มีอายุครรภ์อยู่ในระยะที่ 3 ของการตั้งครรภ์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ดีกว่าหญิงที่มีอายุครรภ์อยู่ในระยะที่ 1 ของการตั้งครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนหญิงมีครรภ์ที่มีอายุครรภ์อยู่ในระยะที่ 2 และที่ 3 ของการตั้งครรภ์ มีการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาไม่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยนี้สนองสมมติฐานที่ว่า หญิงมีครรภ์ที่มีอายุครรภ์ต่างกัน มีการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาต่างกัน

3. การรับรู้รวมของหญิงมีครรภ์ที่มีอายุต่างกันร่วมกับระดับการศึกษาต่างกัน

หญิงมีครรภ์ที่มีอายุ 20 ปี และต่ำกว่า อายุ 21-30 ปี อายุ 31 ปี และสูงกว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสนองสมมติฐานข้อ 2 ที่ว่า หญิงมีครรภ์ที่มีอายุต่างกันมีการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาต่างกัน และเมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างคู่ พบว่า หญิงมีครรภ์อายุ 31 ปี และสูงกว่า มีการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาดีกว่าหญิงมีครรภ์ที่มีอายุ 20 ปี และต่ำกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หญิงมีครรภ์ที่มีอายุ 21-30 ปี มีการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาดีกว่าหญิงมีครรภ์ที่มีอายุ 20 ปี และต่ำกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนหญิงมีครรภ์ที่มีอายุ 21-30 ปี และกลุ่มอายุ 31 ปี และสูงกว่า มีการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาไม่แตกต่างกัน

หญิงมีครรภ์ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสนองสมมติฐานข้อ 3 ที่ว่า หญิงมีครรภ์ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาต่างกัน และเมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างคู่ พบว่า หญิงมีครรภ์ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีการรับรู้ดีกว่าหญิงมีครรภ์การศึกษาประถมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หญิงมีครรภ์ที่มีระดับการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มีการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาดีกว่าหญิงมีครรภ์ระดับประถมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนหญิงมีครรภ์ระดับการศึกษามัธยมศึกษา และอุดมศึกษา มีการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาไม่แตกต่างกัน

การรับรู้บทบาทการเป็นมารดาของหญิงมีครรภ์ในกลุ่มอายุต่าง ๆ ในแต่ละระดับการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 ที่ตั้งไว้

4. การรับรู้บทบาทการเป็นมารดาของหญิงมีครรภ์ที่มีประสบการณ์การตั้งครรภ์ในทางบวก กับหญิงมีครรภ์ที่มีประสบการณ์การตั้งครรภ์ในทางลบ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5 ที่ตั้งไว้ แสดงว่าหญิงมีครรภ์ที่มีประสบการณ์ในการตั้งครรภ์ต่างก็มีการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาไม่ต่างกัน

ผู้วิจัยได้เสนอแนะการปฏิบัติการพยาบาล โดยอาศัยผลการวิจัยครั้งนี้ด้วย

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Pregnant Women's Perception of Maternal
 Roles
Name Miss Maneerat Phaktoop
Thesis Advisor Assistant Professor Jintana Yunibhand, Ph.D.
Department Nursing Education
Academic Year 1983

ABSTRACT

The purposes of this research were to study pregnant women's perception of maternal roles in Bangkok and to compare such perception of pregnant women with different gestation period, ages and education level.

The research samples were 180 pregnant women selected from 3 hospitals in Bangkok Metropolis by purposive random sampling. The questionnaire developed by the researcher, was used in the interview. The validity of this instrument was tested by 11 experts. The reliability was tested by α - coefficient procedure which was 0.80. The researcher gathered data by interviewing all subjects herself. The gathered data were analyzed by using the following statistical procedures, percentage, arithmetic mean, standard deviation, one way analysis of variance, two way analysis of variance and t-test.

The data analysis indicated the following conclusions

1. Pregnant women hold the good level of the perception of maternal roles.

2. The level of such perception of the pregnant women in the third trimester and in the second trimester was significantly higher, at the .05 level, than that of the subjects in the first trimester. However, there was no significant difference between such perception of those pregnant women in the third trimester and those in the second trimester.

3. The level of the perception of maternal roles of the pregnant women who were 31 years of age and above and those who were 21-30 years of age were significantly higher, at the .01 level, than that of the women who were 20 years of age and lower. Nevertheless, there was no significant difference between such perception of those pregnant women who were 31 years of age and those who were 21-30 years of age.

4. The level of the perception of maternal roles of pregnant women who had higher education and secondary education were significantly higher, at the .01 level, than that of the samples who had the primary education. However, there was no significant difference between such perception of those pregnant women who had higher education and secondary education.

5. There was no significant interaction between the two variables, ie. age and education level, on the perception of maternal roles of the pregnant women.

6. There was no significant difference, at the .05 level, in the level of perception of maternal roles between the women who had negative experience in the past pregnancy and those who had positive experience.

The researcher draw several nursing implications from the findings of this study.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความดีด้วยความพยายามของผู้วิจัย และด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์ อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ได้ให้คำแนะนำ ให้ขอคิดเห็นรวมทั้งให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่ พร้อมทั้งตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณ ปุณณโชติ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับสถิติการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เศรษฐ นิตยสุทธิ อาจารย์ภาควิชาชีวสถิติ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำ และช่วยเหลือในขบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ทั้ง 3 ท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้ง 3 ท่าน อีกครั้งไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาลทุกท่านที่ให้คำแนะนำต่าง ๆ รวมทั้งทุกสถาบันที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดีในครั้งนี้ ด้วย และท้ายที่สุดขอขอบคุณ คุณสำเนียง แยมสอาด พี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความดี

มนีรัตน์ ภาคชูป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ญ
รายการตารางประกอบ	ฐ
บท	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ปัญหาของการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตในการวิจัย	8
ข้อตกลงเบื้องต้น	8
คำจำกัดความ	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	10
2. วรรณกรรม และวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	11
การตั้งกรรมและการเปลี่ยนแปลงทางค่านร่างกาย จิตใจใน ระหว่างตั้งกรรม	11
แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องบทบาท	16
บทบาทการเป็นมารดา	22
ปัจจัยของสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อการรับรู้บทบาทการเป็นมารดา.	29
3. วิธีดำเนินการวิจัย	39
กลุ่มตัวอย่างประชากร	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ	40
การรวบรวมข้อมูล	42
การวิเคราะห์ข้อมูล	43
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	45
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและขอเสนอแนะ	69
สรุปผลการวิจัย	71
อภิปรายผล	74
ขอเสนอแนะ	80
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	92
ภาคผนวก ก. สถิติที่ใช้และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	93
ภาคผนวก ข. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	100
ประวัติผู้เขียน	110

รายการตารางประกอบ

ตารางที่ 1

หน้า

1. แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง แยกตามอายุ อายุครรภ์	50
2. แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากร แยกตามวุฒิการศึกษา อาชีพ	51
3. แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากร จำแนกตามประสบการณ์ใน การตั้งครรภ์	52
4. แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากร แยกตามลักษณะครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว	53
5. แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากร จำแนกตามรายได้ของ ครอบครัว และความพร้อมในการวางแผนการตั้งครรภ์	54
6. คะแนนการรับรู้บทบาทการ เป็นมารดาในด้านการดูแลตนเอง และทารกในครรภ์ จำแนกเป็นรายข้อ	55
7. คะแนนการรับรู้บทบาทการ เป็นมารดาในคานส่งเสริม พัฒนาและ สร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว เพื่อเตรียมตัวรับ สมาชิกใหม่ จำแนกเป็นรายข้อ	56
8. คะแนนการรับรู้บทบาทการ เป็นมารดาในคานสร้างพัฒนา และ แสดงออกถึงความรักความผูกพันต่อบุตรในครรภ์ เป็นรายข้อ	58
9. คะแนนการรับรู้บทบาทการ เป็นมารดาในคานการจัดระบบ เศรษฐกิจภายในบ้าน พัฒนารูปแบบการดำรงชีวิตของสมาชิกใน ครอบครัวใหม่ และบทบาทในเรื่องการเลี้ยงดู	60
10. การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ย การรับรู้บทบาท การ เป็นมารดา จำแนกตามอายุครรภ์	62
11. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้บทบาทการ เป็นมารดาตามอายุ ครรภ์ ด้วยวิธีของ นิวแมน คูลส์	63

12.	แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้บทบาทการเป็นมารดาของหญิง มีครรภ์แต่ละระดับการศึกษา และรวมทุกระดับการศึกษาโดย จำแนกตามอายุ	64
13.	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง การรับรู้บทบาทการเป็นมารดา จำแนกตามอายุและระดับ การศึกษา	65
14.	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้บทบาทการเป็นมารดา จำแนก ตามอายุ ควยวิธีของ นิวแมน คูสต์	66
15.	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้บทบาทการเป็นมารดา จำแนกตามระดับการศึกษา ควยวิธีของ นิวแมน คูสต์	67
16.	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้บทบาทการเป็นมารดา จำแนกตามประสบการณ์ในการตั้งครรภ์	68